

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

4 de Iuramenti finitione, diuisione deq[ue] iurame[n]to temerario, &
promissorio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Tanta perfidia ex malitia hominum suborta est, vt nihil prope-
 modum firmum aut certum esse videretur, nulla hominum ve-
 ritate, vt oportuerit Dei testimonio omnia necessario
 & facta & dicta obfirmari. Et ideo dominus noster Iesus Christus
 id omne, quod accederet affirmationi vel negationi simpliciter
 sermonibus hominum, a malo esse dixit, *D. Math. c. 5. & D. Iaco.*
 2 *c. 5. quod explicat, c. 5. & si Christus, de iure iur. tota 22. q. 1. ¶ Et pro-*
 inde nec sponte, nec ex voluntate debemus iurare: sed ad iura-
 mentum necessitas nos debet trahere. Nam vt ait D. Basil. Mag.
 in *Psal. 14. αὐτὸν παρὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἵνα ἰσχυροῦται ἐπὶ τὴν πίστιν,*
 & ἔκ τῶν ὀρκίων, ἀσφαλῆς ἐπιφέρει. *Turpe sane omnino est iuramentum,*
 seipsum accusare ut indignum fide, & firmitatem ex iuramentis ad-
 ferre. Sic Philo Iudæus in *de Decal. tam. inquit, qui iurat, suspectus*
 est de perfidia: sit igitur cunctator & procrastinando si forte differen-
 do possit evitare ne iuret. Neq; a malo iurantis iurare, sed increduli
 3 a quo iurare cogitur, *c. non est contra preceptum, 22. q. 1. ¶ Pytha-*
 goricus Clinias, cum per iuramentum multam trium talentorum
 illi vitare liceret, iniuriam maluit pati, quam iurare: idque
 quamuis non esset falso iuraturus, *D. Bas. Mag. homil. de legen. lib.*
gentilium. Iubet & sapiens Epictetus, Arrius in encom. Epict. c. 40.
Ius iurandum refuge, si potes: sin minus, cum licet. Respondit Vlp. l.
 que sub conditione ius iurandi, de cond. instit. P. que sub conditio-
 ne ius iurandi relinquuntur, a prætoris improbari, & relicta ca-
 pi, perinde ac si nulla imposita fuisset conditio. Etenim, inquit, a-
 titi faciles sunt ad iurandum, contenti in religionis: alii per quam timi-
 di, metu diuini numinis, vsq; ad superstitionem. Et ne illi consequan-
 4 tur, isti per dant, prætor consultissime interuenit. ¶ Quare neque
 prætor iuramentum eius tueri, qui nemine deferente iurat: sibi
 enim ipsi iurat. l. 3. de iure iur. P. Vnde illa difficilis inter interpre-
 tes quaestio relata in gl. constitutione sacramenta puberum, si
 aduer. vend. C. terminatur. Vt testator, qui in rebus suis iurauit,
 nemine deferente, non se mutaturum voluntatem testamenti,
 possit sine metu periculi libere mutare. Vt etiam placuit, nemi-
 nem sponte iurare teneri, sed posse referre delatum iuramentum,
 l. manifesta iurpudinis, 38. de iure iurand. l. delata conditio, 9. &
 l. generaliter, 12. §. si iuramento, de reb. cred. & iure iur. C. Et si quan-
 do quis iurare alio postulante cogatur, is qui postulat, teneatur
 purgare se prius iuramento de calumnia, & quod multatio illud
 non postulet, l. ius iurandum, & ad pecunias. l. 3. 4. §. qui ius iurandū,
 de iure iur. P. Sed & ab his quorum fuit sanctitatis & fidei probata
 opinio, iuramentum nõ fuit postulat, vt dicemus Deo fauen-
 5 te in c. De his qui iurare debeant vel cogantur. ¶ Raro etiam iu-
 randū esse nos admonet, lubrica ad peritiam via, vt melius sit non
 cogere iurare, quam peritiam dare causam, in l. 2. de iudic. vid. tol.
 C. Ita etiam Plato propter facilitatem ad peritiam, nõ passim esse
 permitteandum iuramentum tradit, Plato 12. de legib. idem in c. ita
 ergo, 22. 7. 1. Et metu periculi timebant iurare Heroes, cum Iafone
 profecti, vt auctor Orpheus in *Argonaut.*

Ὁρκία θεῶν ἠμῶν ἄνθρωποι, ἐὰν ἐπιβῶσι τὸ ὄρκιον, ἰδὲ ἐστὶν,
ἱεράματα τινέντες, ἵνα ἄνθρωποι ἅμα ἴδωσι.
 6 ¶ Iurandum tamen aliquando, & expedit, & iuramentū malum
 non est, etsi a malo & perfidia procedat: sed non passim iurandum,
 non temere, non pro omni re. Sicut Hieremias ait, *Iurabunt in*
veritate iudicio, & iustitia, Hier. 4. c. & si Christus, §. Iacobus, de iu-
 7 *re iur. c. animaduertendum, 22. q. 2. ¶ Sunt enim istæ tres circum-*
 stantia, quæ permittunt & probum faciunt iuramentum. Verita-
 tis causa prima est, ob quam recte iuratur, & pro eo quod verum
 creditur, *c. homines, 22. q. 2. c. si. 2. q. si. Iudicium discretionem ha-*
 bet animi, vt in c. parvuli, 22. q. 5. vt sine ea non valeat, vel præsti-
 tum sine ea damnabile sit, & contra prohibitionem Dei, *Non ac-*
ceptes nomen Domini Dei tui in vanum, Exod. 20. Consuetudo quip-
 pe iurandi pro quibuscuq; rebus & sine necessitate reprehendit.
 Et ita mouet Ecclesiast. c. 13. *Iurationi non assuescat. os tuum,*
multe enim casus in illa. Nominatio vero Dei nõ fit assidua in ore tuo,
& nominibus sanctorum ne admiscearis, quoniam non eris immunis
ab eis. Et paulo post, Vt multum iurans implebitur iniquitate. Et i-
terum idem ca. 27. Loquela multum iurans horripilationem capiti
statuet, & iruerentia ipsius oburbatio aurium. Iustitia postrema
iuramenti basis est, vt pro iusto iuret tantum, non pro re turpi
& iniqua, pro qua præstitum iuramentum temerariū & impium
est, & non seruandum, c. tua nos, de iure iur. c. cum quidam, 12. §. fin.
c. Quintuallus, 23. de iure iur. ca. fin. 17. quest. 2. c. si quis, 13. quest. 2. l.
imperialis, iuncta Authen. quod eis, de nupr. Cod. quia iuramentum
non est vinculum iniquitatis, tota 2. l. q. 4. & c. inter cetera, 22. q. 2.
& q. 2. admodum, 25. de iure iur. c. nõ est obligatorium, de reg. in. in 6.

De iuramenti finitione, diuisione, deque iuramento temerario & promissorio. Cap. 4.

- 1 *Iuramentum quid, diuisio, temerarium quid, & prohibitum, nu.*
2 *& 3.*
- 4 *Iuramentum promissorium, & eius vis: ut, ab assertorio distin-*
5 *guatur, nu. 5.*
- 6 *Iuramenti assertorii exempla.*
- 7 *Iuramentum promissorium habet obligationem.*
- 8 *In iuramento censetur excepta superioris auctoritas.*
- 9 *Iuramento promissorio contrarius actus factus an valeat.*

Iuramentum, ¶ est affirmatio vel negatio, sacrae rei attestatione
 firmata, vide Placen. & Alex. in sum. tit. de reb. cred. C. Aristote-
 li vero, est dictio cum diuina veneratione, probationis experts, A-
 ristot. in Rhet. ad Alex. In verbis consistit ius iurandum, §. sed neq;
 de mand. prin. in Auth. & ita in affirmatione & negatione. Cice-
 ro dicit affirmationem religiosam, Cic. 3. Off. Et pro Fonteio, re-
 ligionem iuris iurandi dicit. Vnde religiosus alibi saepe pro iuratus:
 vt religiosus iudex, religiosus testis Philo Iudæus lib. de iure iur. in
 re ambigua Dei testis dixit citationem, quæ nisi fiat in veritatis
 fauorem, mendacii testem Deum citare, magnum scelus esse.
 ¶ Iuramentum summa diuisio est, vt aliud sit extrajudiciale, aliud
 iudiciale pro re litigiosa. Rursus extrajudiciale, vel temerarium
 omnino & improbum est, vel assertoriū simpliciter, seu promiss-
 orium, vel confirmatorium contractuum. Iudiciale vel volunt-
 arium, delatum a parte litigante parti, pro decisione controuer-
 siæ: aut necessarium delatum a iudice, vel ad supplementum pro-
 bationum, vel de calumnia, de iuramento calumnia supra dixi, lib.
 48. Syntag. §. 7. vel in litem, vel mixtū ex voluntario extrajudiciali
 & iudiciali necessario: Quorum singula membra, quæ alibi expli-
 cata non sunt, persequar. ¶ Temerarium improbumq; omni ex
 parte iuramentum, dicitur blasphemum, de qua diximus, lib. 3. i-
 stius Syntag. c. 12. Sed & temerarium iuramentum dicitur, quod
 fit sine discretionem, pro quibus non oportet, quando non oportet,
 & quibus non oportet. Prohibuit autē Deus, ne iuremus per
 cælum, aut per terram, sed sit sermo noster, in affirmatiua, est, vel
 negatiua non est, D. Matth. c. 5. D. Iac. c. 5. c. clericum, 22. q. 1. Prohi-
 bent & istas blasphemias & temeraria iuramenta, iura ciuilia et-
 iam mortis poena indicta, §. fin. vt non luxur. com. nat. in Auth. l. si.
 §. si. C. de relig. §. sum. fun. ¶ Promissorium iuramentum est, quod
 promissioni vel pollicitationi accedit, Sic enim efficacior causa
 creditur eius, quod specialiter conuenit, quam eius, quod ex ge-
 nerali promissione venit, l. sed & §. 4. §. quod sum, si quis cautio, P.
 Et solet plus timeri, quod singulariter promittitur, quam quod
 generali promissione concluditur: id est; quæ generaliter promissa
 censentur, tamen specialiter cura maiori efficacia iure iurando
 promittuntur, c. quamquam omnes, 23. dist. veluti gemina promissio-
 nis intercedente, quæ firmiter simpliciter est, l. si mulier, 22. Cod. ad
 Vellat. Et iurans non tantum voluntatem suā declarat, sed etiam
 stabilitatem, l. Antistius Labeo, de acq. her. P. Nullum, inquit Cicero
 3. Off. vinculum ad obstringendam vitam, iure iurando maiores ac-
 tibus esse voluerunt: id indicant leges in duodecim tabulis, indicant sa-
 cra, indicant fœdera, quibus etiam cum hostis deuscutur fides, indicant
 notationes animaduersionesque sacrorum, quæ nulla de re digentur
 quam de iure iurando iudicabant. Et iterum, idem eo. circa fi. quod
 affirmate quasi Deo testis promiseris, id tenendum est: hoc ad iustitiam
 & fidem pertinet: nam præclare Ennius, o fides, alma apud primis &
 ius iurandum Iouis. Qui igitur ius iurandum violat, is fidem violat,
 quam in Capitolio vicinam Iouis optimi maximi, vt in oratione est
 M. Catonis, maiores nostri esse voluerunt. ¶ Si subtiliter causas al-
 5 fectum inspicimus, possumus distinguere inter simplex iura-
 mentum assertorium, quod de presenti vel præterito est: & promiss-
 orium, quod est de futuro. Sed quia assertio vtrumque conti-
 net. Et de non faciendo fit & de faciendo, & de dando & nõ dan-
 do, vel factu & non factu testificationem, non separato omnino, il-
 lud etiam tradit Dionys. Halic. in 2. Et ita poterit quoque hoc iu-
 ramentum pertinere ad actus extrajudiciales simul ac iudiciales.
 ¶ Huius generis iuramentum erat, quod seruus Abraham præsti-
 tit domino de adducendo vxore filio, Genes. 24. & quod Ioseph fa-
 cit patri Iacob, de eo sepeliendo, Genes. 47. quod præstitit popu-
 lus Iudaicus in prouulgatione legis de ea seruanda, Exod. 20. Ta-
 le, quod exigebat Hippocrates a discipulis medicis, vt ex eius for-
 mula liquet: quodque exigitur a iudicibus & patronis causantur,
 litem non nouam, in prin. & §. patroni, C. de iud. a militibus, a Gala-
 ditis, l. iudic. in Talia iuramenta fidelitatis inter vasallos & dominos,
 e. de

de forma, 22. q. 5. titulus de forma fidelit. Et de no. for. fidelit. in vrb. feud. cum siml. Reges & iunium Pontificem, clem. 1. de iureiur. testium in iudicio examinand. rñ de dicenda veritate, l. iurisurandi. Et l. si quando, C. de testi. c. nuper, eod. tit. Archiepiscoporum, cum iurant in pallii acceptione se iura coferuatos Summi Pontificis, c. significasti, 17. de electio. & quod præstant Romani lege Fæmina conceptis verbis, singulis annis, non amplius in singulas cænas sumtus esse facturos, quam centenos vicenosque æris numeros, præter far, oleum, & vinum, Gel. lib. 2. c. 2. Illudque quod ponitur in l. fin. §. fin. de iis qui ad eccles. confug. Cod. quo dominus repetens feruum ad ecclesiam confugientem iurat se ex eo crimine non læsurum. Et illud, de quo vbi meminit gl. & in c. 1. vt lite non contest. quo maritus repetens uxorem, iurat: que deã non ledet. §. ¶ Addit vim, imo obligationem, dicitis hoc iuramentum simplex promissorium: neque audiend. sunt qui dicunt iuramentum non esse modum inducendæ obligationis, vel naturalis quidem: vt & Bart. & alii in l. si quis pro eo, per illum text. De hie in s. foribus male defendunt, contra quos Corrafius scripsit, in l. admonendi, a nu. 12. vsque ad 15. de iureiur. P. Nam & palam est, nudam promissionem etiam, & simplicem, inducere naturalem obligationem, l. ius iurum, aut Pamphilum, §. naturalis, de solutio. P. Ad agendam autem obligationem, additur iuramentum: & proinde fieri non potest, vt diminutionem eius operetur quod inductum est ad confirmationem, l. si mancipia, de fun. in s. rñ. P. Adde, quod iuramentum fortius est naturali obligatione: & ideo vt iustum pactum eam tollit si de remittenda ea interponatur, d. §. naturalis, l. ius iurum. Neque l. si quis pro eo, contractum docet, nam defectus ibi obligationis non pendet ex iuramento, sed ex falla causã que non admittit operatum promissionem: prout enim esse libertatem eam a quo libi quis præstiti operas iurato voluit officialibus, que non possunt præstari nisi a libertis, Jafon in l. si non forem, §. libertus, col. 7. de condit. in deb. rñ. in l. pen. si a par. quis fuer. manum, P. Sed & videbis esse obligatorium huiusmodi iuramentum promissorium, in l. vt iurandi, 7. de oper. libert. lib. 28. P. tit. & in auth. generaliter, de episc. & cler. C. Neque verum est, quod Bartolus ait, Deo tantum non homini iuramenti promissionem fieri. §. ¶ Non negari tamen, in iuramento simplici promissorio censeri exceptam auctoritatem superioris, c. venientis, §. 1. ad finem de iureiura, §. imperiali in fin. de prohib. feud. alien. per Freder. vt Summi Pontificis, gl. in c. constitutus, de rescrip. c. eam re, §. c. si vero, de iureiur. c. si de pen. c. alius, §. c. seq. 9. q. 6. & Episcopi, qui gratiam iuramenti facere possunt: vt & olim imperator, l. Imperatores, ad municipia. P. & Prætor, l. qua sub conditione, r. respon. §. si §. l. quid enim de conditio. in s. rñ.

¶ Ceterum verũ puto, promissorium vel assertorium iuramentum, non officere actui contrario, sed illam valere, quando noua causa subesse veniendæ contra iuramentum, in l. si hominẽ, m. d. a. P. Quia & in iuramento apposita clausula censetur, promissionem valere sic, vt tunc erant existantibus, & in eodem statu remanentibus, l. quod seruis, de cond. cau. data. P. c. quemadmodum, 25. de iureiur. Item 2. si in alterius præiudicium iuramentum non sit, c. quamuis, de pac. in Sex. actus contrarias valeat, vt gl. in c. vltima voluntas, 13. q. 2. Et in c. cum M. Ferrariensis, de consuet. si dissolutus possit esse in præiudicium tertii. Item si actus secundus præponderet primo, aut indissolubilis sit, & primus natura solubilis, vt in c. si cum ex literis, 22. §. c. pen. de spons. Quia ratione omnes antinomice dissolui possunt, que de hoc aferuntur, de quibus vide Paulam Casteensem, consil. 329. & §. 6. in 1. volum. in nouis, Guid. Papæ q. 569. nu. 3. & 4. Tamen notandum a perurio dispensationem gratiam & absolutionem petendam esse a iuro prælato, quod & tutius est, etiam in omni alia causã que legitima videtur non seruandi iuramenti, vt tradunt Innocentius. A. iton. Butrigarius, & alii in c. 1. de iureiura. & alii in ca. cum contingat. eod. tit. Bald. in l. in emtione. C. plus vale. quod agi. Alex. consil. 88. in nouissimo volumine consilior.

5 Iuramentum non firmat quod est contra publicam utilitatem principaliter.
 Secus si sit per consequentiam, & non principaliter. Et nu. 6.
 7 Contractus in odium creditorum prohibiti, iuramento an firmantur. An si in fauorem debitoris. nu. 8.
 9 Pactum nudum & alteri absenti factum firmatur iuramento, & iure Pontificio.
 10 Iuramentum non porrigitur ultra consensum, vel ad incognita.
 11 Iuramentum non firmat contractum de re prohibita venire in contractum.
 12 Renunciatio cuius, sui privilegii permissa.
 13 Iuramentum confirmatorium actus quando transit in heredes.
 14 Iuramentum dolo extortum, nihil valet. Quid si metu. nu. 5.
 Iuramentum adhibiti contractibus, eos firmat, quando contractus quidem per se inuoluit & reprobati omnino non sunt, sed ex aliqua singulari circumstantia impugnari possent. Sic per iuramentum, quod nullum ex defectu potentie contractuum vel alio quodam modo est, validum efficitur, vt in c. quamuis, de pact. in Sex. cum contingat. de iureiur. c. licet. eod. tit. in Sex. consuet. iuramenti a puber. uno, si aduers. vendit. C. Verum tot erunt distinctiones istius iuramenti, quot erunt contractuum quibus adiicitur. §. ¶ Nam regulare est iuramentum leges accipere, & quodam modo naturam eius contractus cui interponitur, Jafon, in l. quod te col. 8. de reb. cred. P. Et in l. si conueniat, de iurisom. iud. P. Chassa. ad §. 5. ver. sed sic est nuno, rñ. de succession. en ligne in cons. Burgund. Guid. Pap. dec. 96. nu. 3. Quia veluti accessorium est, quod regitur ex natura principalis cui accedit, c. accessorium, de reg. iur. in Sex. Et eo modo intelligi debet quoque, quo principale, secundum terminos & regulas iuris, l. si. C. de non num. pec. in l. fin. qui iuris cogant. P. Et proinde si quid in actu vel contractu iniquum erit, iuramentum refugit eius confirmationem: & si actus non consistit per se illo modo, sic nec iuramentum, l. cum principalis, de reg. iur. P. c. accessorium, eod. in Sex. quod non est vinculum iniquitatis, c. inter cetera, 22. q. 4. c. quanto de iureiur. c. 1. eod. in Sex. l. non dubie, C. de l. si quis inquisitos, §. fin. de lega. 1. Quæ vt facilius & ordine intelligamus, operæ pretium est, nos actus & contractus considerare, de quibus hanc, a quibus, & quomodo fiant, item fines & rationes eorum, vt si quo pacto illi possint sustineri, iuramentum eos confirmet: si minus, nequaquam. Et hanc questionem ex professo Bart. in l. si quis pro eo, nu. 5. & seq. de fidelit. for. P. fuffissime & aliquantum in l. Seius Augerius, ad legem Falcidiam, P. tractat, quam paucis concludemus.

¶ Et vt sciamus, qui contractus non subsistentes iure confirmari possunt: 10. modis contractus a iure reprobati notandum est. 1. qua contra bonos mores sunt. 2. qua contra utilitatem Reipublice principaliter. 3. qua contra utilitatem Reipublice secundario. 4. propter odium creditoris. 5. propter fauorem debitoris. 6. quod lex eis non assuit, quamuis non reprobet. 7. propter defectum solemnitatis prætorie. 8. propter defectum solemnitatis substantialis. 9. propter defectum rei vel materiæ de qua contrahitur. 10. propter aliquas alias utilitates subditorum. Secundum quos modos, de iuramento confirmatorio illis appposito, tot constituo regulas, cum Bartolo, & explicationes aliunde.

¶ Prima, pacta, conuentiones, actus contra bonos mores, non valent, l. iurisgentium §. prætor ait, de pact. P. l. pacta que contra. C. eod. l. filius qui, de condit. in s. rñ. Hic distinguendum tamen censet, inter bonos mores eui les, & naturales, l. probum, 42. de verb. sig. P. secundum eui les, lex omnis lata est, cap. erit autem lex 4. dist. c. consuetudo, 1. dist. Iuramentum appositum in actu vel contractu qui contra hos bonos mores eui les tantum est, obligat: quia seruatum non vergit in dispendium salutis æternæ, c. quamuis, de pact. in Sex. Et cessat suspicio mali quod est contra bonos mores naturales. Siquidem leges, & vtu & contractibus moribus induci & tolli possunt, l. de quibus, de lega. P. At quando pactum est contra bonos mores naturales, improbatum omnino est, d. l. iurisgen. §. prætor ait, cum siml. vt si conueniat, vt flagitium fiat, l. generaliter, §. l. si plagii, de ver. obl. P. Et tunc proculdubio non valet confirmatorium et pacto appositum iuramentum, nec est obligatorium, c. quemadmodum, c. cum quidam. 10. ca. quintanalis, 23. de iureiur. c. non est obligatorium, §. c. in malis, de reg. iur. in Sex. l. si quis inquisitos, §. fin. de leg. 1. auth. quod eis, de sec. nup. C. l. iurisgen. §. & generaliter, de pact. cum siml. b. Naturalia videntur esse iuris diuini, & ita immutabilia seu incorruptibilia, §. sed naturalia, de iure nat. l. cas, de captis dimin. P. Et ideo iuramentum veluti super immutabili vt motetur, impossibilitatem iuris & facti habet,

De Confirmatorio contractuum iuramento. Cap. 5.

- 1 Iuramentum quos contractus firmat.
- 2 Iuramentum accipit naturam contractus cui accedit.
- 3 Contractus decem modis a iure reprobantur, & quando possunt firmari iuramento. Et nus sequent.
- 4 Iuramentum contra bonos mores, eui les tantum, valet in contractibus, non contra naturales.

